

Analiza techniczna jako metoda prognozowania ruchów cenowych instrumentów finansowych na przykładzie Sanok Rubber Company S.A.

Anna Hańczyk^{a*}

^a Karpacka Państwowa Uczelnia, SKN FINANSE działające przy Zakładzie Zarządzania, Instytut Zdrowia i Gospodarki, ul. Kazimierza Wielkiego 6, 38-400 Krosno, Polska

* anna.hanczyk.im@gmail.com

Abstrakt

Rynek kapitałowy jest rynkiem regulowanym stanowiącym istotny element gospodarki kraju. Dokonuje się na nim transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych, między innymi akcji i obligacji różnych spółek notowanych na giełdzie. Dla uczestników handlu istotnym elementem dokonywania decyzji inwestycyjnych jest prognozowanie ruchów ceny tak, by w oparciu o uzyskane informacje podjąć najkorzystniejszą decyzję. Celem artykułu było zbadanie zastosowania podstawowych narzędzi analizy technicznej w oparciu o wykresy cenowe spółki Sanok Rubber Company S.A. Interpretacja badanych wykresów świecowych ukazała, iż wnikliwa analiza techniczna pozwala na wyszukiwanie korzystnych okazji na zawarcie transakcji kupna lub sprzedaży, a także ograniczanie ryzyka utraty kapitału związanego z handlem na rynku kapitałowym.

SŁOWA KLUCZOWE:

Analiza techniczna, wykres cenowy, instrumenty finansowe, teoria Dow'a, teoria fal Elliota, rynek kapitałowy, wskaźniki i oscylatory

Wstęp

Rynek finansowy oraz jego segmenty najpowszechniej przywodzą na myśli duże ryzyko, ale także możliwość dużego zysku. W środowisku inwestorów straty są czymś naturalnym, i o ile nie przewyższają profitów nie budzą kontrowersji. Od początków powstawania giełd aktywni uczestnicy rynku poszukują narzędzi maksymalizujących prawdopodobieństwo zawarcia intratnych transakcji. Analizowanie ruchów cenowych opiera się na trzech wariantach: analizie fundamentalnej, technicznej oraz myślowej polegającej na sugerowaniu się danymi dwóch wcześniejszych i znajdowaniu optymalnego wejścia w transakcje¹. Mark Douglas jako aktywny inwestor oraz osobą organizująca seminaria dotyczące psychologii i technik inwestowania w swojej książce pt. „W transie inwestowania” omawia rodzaje analiz z punktu widzenia praktyka. W 1978 roku, gdy zaczynał inwestować główną metodą była analiza fundamentalna polegająca na monitorowaniu kondycji gospodarki, sytuacji politycznej oraz wszystkich istotniejszych czynników ekonomicznych jak między innymi stopy procentowe, które mogą mieć wpływ na ruchy cenowe. Dużym minusem było jednak pomijanie w tej strategii udziału inwestorów, którzy stosując odmienne analizy generują obroty na rynku. Na początku lat 80. XX wieku została spopularyzowana analiza techniczna polegająca na ocenie ruchów ceny na wykresach giełdowych, która wcześniej nie była tak często używana jak fundamentalna. Analiza techniczna jest stabilniejsza pod względem podejmowania wyborów, ponieważ inwestorzy tworzą powtarzalne wzorce zachowań zbiorowych co umożliwia wyszukiwanie okresowo tworzących się formacji cenowych. Douglas w swojej książce urozmaica podejście również o analizę myślową, będącą rodzajem spontanicznej spekulacji opartej na różnicy pomiędzy przewidywanymi wydarzeniami na rynku, a faktycznym zawieraniem transakcji zwanej przez autora „rozbieżnością psychologiczną”².

Celem niniejszego artykułu jest zbadanie zachowań wykresów giełdowych spółki Sannok Rubber Company S.A. w procesie inwestycyjnym, w oparciu o podstawowe elementy analizy technicznej i pokrewne teorie. Temat oparty jest również na opracowaniu i uporządkowaniu informacji dotyczących specyfiki analizy technicznej, takich jak pojęcie wzrostowego, spadkowego oraz horyzontalnego trendu cenowego, podstawowe rodzaje świec na wykresach

¹ Metody analiz rynku, <https://bossa.pl/edukacja/kurs-gieldowy/krotki-kurs-inwestowania-w-akcje/metody-analiz-rynku> [dostęp: 06.10.2021]

² Douglas M., *W transie inwestowania - podbij rynek pewnością siebie, żelazną dyscypliną i postawą zwycięzcy*, HELION, Gliwice 2014, s. 21-24

oraz danych jakie można z nich odczytać, charakterystycznych formacji świecowych, a także popularnych narzędzi do analizy rynku.

Założenia analizy technicznej na podstawie teorii Dow'a oraz teorii fal Elliota

Analiza techniczna jest najstarszą formą analizy papierów wartościowych znaną już od XVII wieku³, której współczesna metoda wywodzi się z teorii Charlesa Dowa. W 1882 roku Dow wraz z Edwardem Jonesem założyli firmę Dow Jones & Company. Charles Dow dzielił się swoimi koncepcjami dotyczącymi analiz rynkowych poprzez publikację cyklu artykułów w magazynie *The Wall Street Journal*. Ogromnym osiągnięciem Charlesa Dow'a wraz z Edwardem Jones'em było stworzenie indeksu Dow Jones w 1896 roku, będącego drugim najstarszym i jednym z najbardziej znaczących wskaźnikiem rynkowym w USA, który na podstawie akcji trzydziestu największych amerykańskich spółek ukazuje ogólną sytuację gospodarki w Stanach Zjednoczonych.

Teoria Dow'a, która jest fundamentem współczesnej analizy technicznej składa się z sześciu podstawowych zasad.

I. Średnie giełdowe dyskontują wszystko.

Założenie to oznacza, że wszystkie czynniki, które wpływają na cenę są już zawarte w informacjach na wykresie, więc nie jest niezbędnym bieżące śledzenie sytuacji, a jedynie ruchów ceny będącym dokładnym odzwierciedleniem nastrojów rynkowych.

II. Trzy trendy rynkowe.

Charles Dow zdefiniował trend wzrostowy jako moment, w którym kolejne szczyty i dołki na wykresie ceny rynkowej formują się coraz wyżej, natomiast trend spadkowy, gdy kolejne szczyty i dołki tworzą się na coraz niższym poziomie. Trend horyzontalny, zwany bocznym polega na konsolidowaniu ceny. (rysunek nr 1). W swojej teorii zawarł trzy kategorie trendów: główny, wtórny (średniookresowy) i krótkookresowy dodatkowo przyrównując je do ruchów morza. Trend główny jest jak przypyły lub odpływy morza, wtórny jak fale przypyłów lub odpływów, zaś krótkookresowy jak zmarszczki na grzbietach fal. Obserwując morze można spodziewać się kiedy nastąpi przypyw, a kiedy odpływ, zaś w ten sposób Dow chciał zobrazować i uprościć ruchy ceny rynkowej oraz jej potencjalną przewidywalność⁴.

³ Analiza techniczna. https://mfiles.pl/pl/index.php/Analiza_techiczna, [dostęp 06.10.2021]

⁴ Murphy J., *Analiza techniczna rynków finansowych*, WIG-PRESS, Warszawa 1999, s. 21-23

Rysunek 1. Trend spadkowy oraz konsolidacja na przykładzie akcji SNK Sanok RC.

Źródło: Opracowanie własne za pomocą platformy TradingView.

III. Trzy fazy trendu głównego.

Dow skupiał się na fazach trendu głównego, spośród których wyróżnić można akumulację, napływ oraz masowy udział. Pierwsza faza zwana akumulacją odnosi się do sytuacji, gdzie trend inicjują profesjonalni inwestorzy dysponujący największym kapitałem. Faza druga zwana napływem odnosi się do sytuacji, gdzie dołącza wielu inwestorów stosujących analizę techniczną trendu, co skutkuje szybkimi zmianami cen oraz rozpowszechnianiem pozytywnych prognoz. Trzecia i ostatnia faza dystrybucji, zwana masowym udziałem jest konsekwencją fazy napływu. Drobni inwestorzy operujący niewielkim kapitałem masowo inwestują na podstawie dobrych wiadomości z rynku.

IV. Średnie rynkowe muszą się nawzajem potwierdzać.

Założenie to zaznacza, że poszczególne średnie rynkowe muszą być ze sobą zbieżne. Według Dow'a sygnały ze średnich nie muszą jednocześnie występować, ale im bliżej siebie się znajdują, tym większe prawdopodobieństwo kontynuacji trendu⁵.

V. Wolumen jako potwierdzenie trendu.

To założenie wnosi, że wolumen obrotów powinien wzrastać w kierunku głównego trendu, oraz maleć podczas spadku ceny danego aktywa. Co ważne Charles Dow w swojej teorii sygnały kupna i sprzedaży opierał wyłącznie na cenie zamknięcia, czyli cenie ostatniej transakcji zawartej podczas sesji.

⁵ Trzy fazy rynku, <https://www.gpwinfostrefa.pl/teoria-dowa-na-czym-polega-zalozenia/> [dostęp 07.10.2021]

VI. Trend jest kontynuowany, dopóki nie pojawią się definitywne oznaki świadczące o jego odwróceniu.

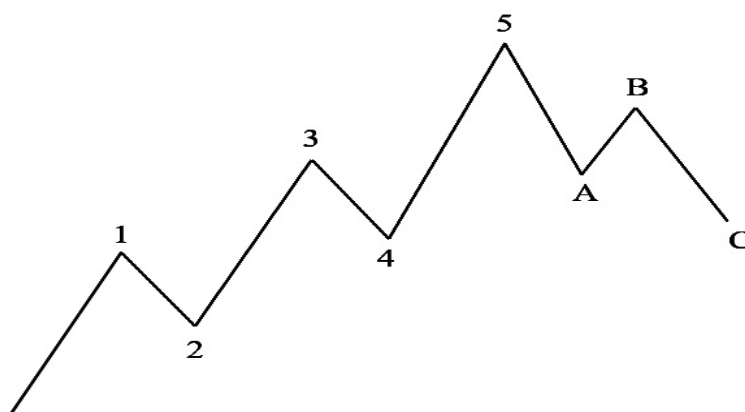
Teoria Dow'a przypisuje trendowi cechy obiektu powiązane z prawem fizyki, mówiącym o tym, że obiekt w ruchu wykazuje tendencję do kontynuowania ruchu, jeśli nie wpłyną na niego inne czynniki zewnętrzne. Dzięki temu założeniu inwestorzy za pomocą analizy bądź jej narzędzi są w stanie pozostać w transakcji pomimo stałego elementu długotrwałego trendu jakim jest konsolidacja⁶.

Charles Dow opracował teorię, która stała się również swojego rodzaju inspiracją oraz podłożem dla drugiej teorii dotyczącej analizy technicznej stworzonej w latach 30. XX wieku przez Ralpa Elliota, amerykańskiego księgowego oraz przedsiębiorcę. Według Elliota (podobnie jak w założeniu o trzech trendach rynku teorii Dow'a) cena jest najważniejszym wskaźnikiem nastrojów rynkowych oraz porusza się falami, jednakże fale te różnią się od siebie oraz nie zakładają precyzyjnej powtarzalności poziomów cen. Trzy podstawowe komponenty tej teorii fal to kształt (formacja fali), proporcje (korelacja pomiędzy falami) oraz czas, jako dodatkowe potwierdzenie formacji dwóch poprzednich czynników. Analiza według teorii Elliota opiera się na cyklu ośmiu fal. Pięć fal tworzy formację wzrostową i oznaczane są liczbami od 1 do 5 (faza impulsu zwanej „piątką”), z czego fale 2 i 4 stanowią fale korekcyjne, natomiast pozostałe trzy fale oznaczane A, B, C mają tendencje spadkową i pełnią rolę korekty do „piątki”, zaś ich falą korekcyjną jest fala B⁷. Uproszczoną formę tego zjawiska obrazuje rysunek nr 2.

Istotną informację stanowi fakt, że matematyczną podstawą do określania zasięgu fal jest ciąg Fibonacciego. Na podstawie tego ciągu opierającego się na zasadzie golden ratio funkcjonuje narzędzie analizy technicznej jakim są poziomy zniesienia Fibonacciego.

⁶ Murphy J., *Analiza techniczna rynków finansowych*, WIG-PRESS, Warszawa 1999, s. 26

⁷ Frost A.J., Prechter R.R.: *Teoria fal Elliotta*, Wig Press, Warszawa 1995

Rysunek 2. Uproszczony schemat ośmioletniego cyklu według teorii Elliota.

Źródło: Opracowanie własne.

Elementy analizy technicznej na przykładzie spółki Sanok Rubber Company S.A.

Sanok Rubber Company S.A. jest to przedsiębiorstwo zajmujące się produkcją oraz dostarczaniem wyrobów gumowych. Przed 2 listopada 2015 roku spółka funkcjonowała pod popularną nazwą Sanockie Zakłady Przemysłu Gumowego „Stomil” i już od 28 stycznia 1997 roku spółka jest notowana na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie⁸. Rekordowe obroty na rynku kapitałowym osiągnęła w listopadzie 2016 roku, natomiast od maja 2017 roku wykres wykazał mocne tendencje spadkowe utrzymujące się aż do marca 2020 roku, w którym wybuchła pandemia SARS-CoV-19, wtedy nastąpiła konsolidacja, po której początkiem 2021 roku nastąpił duży impuls wzrostowy i na wyższym poziomie kontynuacja trendu horyzontalnego.

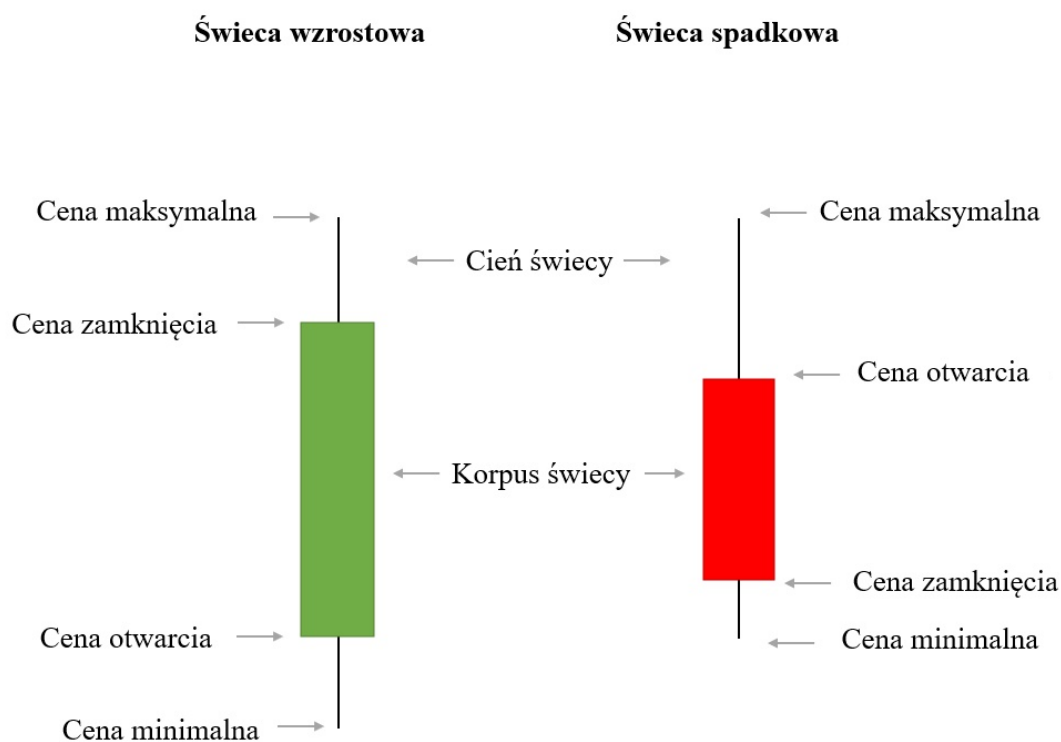
Celem przejścia do zagadnień stricte analizy technicznej od strony praktycznej należy poruszyć tematykę świecy japońskiej, czyli bazowego elementu składowego wykresu świecowego zwanego Sakata, który stanowi profesjonalną wersję podstawowego wykresu liniowego. Świece to jedna z najstarszych metod konstrukcji wykresów. Steve Nison w swojej książce „Świece i inne japońskie techniki analizowania wykresów” przyrównał wykres do mapy twierdząc, że im więcej informacji posiada, tym bezpieczniejsza jest droga do celu. Twierdził również, że wykres świecowy w przeciwieństwie do słupkowego w sposób graficzny idealnie ukazuje sytuację popytu i podaży na rynku⁹.

⁸ Sanok Rubber Company S.A., https://pl.wikipedia.org/wiki/Sanok_Rubber_Company [dostęp 08.10.2021]

⁹ Nison S., *Świece i inne japońskie techniki analizowania wykresów*, Wig Press, Warszawa 1995, s. 19

Świece japońskie dzielą się na wzrostowe oraz spadkowe oznaczane dwoma różnymi kolorami, by ułatwić szybkie odróżnienie, a ich nieskomplikowana budowa dostarcza informacji na temat ceny otwarcia, ceny zamknięcia, najniższej oraz najwyższej ceny z analizowanego okresu, ukazuje to rysunek nr 3. Ważną funkcję pełni tutaj interwał czasowy, czyli jednostka czasu jaką uwzględniamy analizując pojedynczą świecę, co w uproszczeniu oznacza w ile czasu „powstała” każda pojedyncza świeca na danym wykresie np. jeśli podczas analizy posłużymy się wykresem o dniowym interwale czasowym to jedna świeca daje nam dane co działo się z ceną podczas 24 godzin.

Warto zaznaczyć, że są specyficzne rodzaje świec takie jak marubozu, która posiada korpus przynajmniej dwukrotnie dłuższy od poprzedniej, ale nie ma cieni. Kolejna to świeca doji, gdy cena otwarcia i zamknięcia są takie same, zaś często sama świeca należy do najpopularniejszych formacji odwrócenia ceny co na przykładzie spółki Sanok Rubber Company S.A. wydarzyło się 20 lipca 2021 roku (rysunek nr 4).

Rysunek 3. Świeca wzrostowa i spadkowa.
Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 4. Świeca doji na przykładzie wykresu spółki SNK Sanok RC, na interwale 4h.
Źródło: Opracowanie własne za pomocą platformy TradingView.

Kolejnymi popularnymi formacjami odwrócenia ceny są objęcie hossy i objęcie bessy. Objęcie hossy polega na tym, że świeca wzrostowa całkowicie, wraz z cieniami pokrywa poprzedzającą ją świecę spadkową, natomiast objęcie bessy analogicznie oznacza, że świeca spadkowa w całości „obejmuje” wcześniejszą świecę wzrostową¹⁰. Te specyficzne świece japońskie, bądź ich układy nie przekraczające pięciu świec na wykresie zwane są formacjami świecowymi. Jeśli układ dotyczy większej liczby świec mamy do czynienia z formacjami cenowymi.

Następną istotną kwestią jest to, iż cena na wykresie giełdowym niekiedy jest tak prowadzona przez rynek, iż wyznacza charakterystyczne poziomy cenowe, zwane poziomami wsparcia i oporu, przy których niejednokrotnie zmienia kierunek na przeciwny. Podczas analizy technicznej wyznacza się je po to, aby na podstawie danych giełdowych z przeszłości zaznaczyć próg cenowy, przy którym wcześniej cena często zmieniała kierunek. Poziomy oporu są to górne granice ceny, w których cena „zawracała” i rozpoczynała spadek, natomiast poziomy wsparcia służą jako ostrzeżenie przed potencjalną zmianą tendencji spadkowej na wzrostową. Zachodzi również sytuacja nazwana przez Nisona „naruszeniem linii oporu lub wsparcia” i jest to wydarzenie, w którym jedynie cień świecy przekracza wyznaczony poziom, jednak cena finalnie powraca w kierunku, w którym podążała¹¹.

¹⁰ Formacje świecowe, <https://www.xtb.com/pl/edukacja/formacje-swieczowe-intermediate> [dostęp: 09.10.2021]

¹¹ Nison S., *Świece i inne japońskie techniki analizowania wykresów*, Wig Press, Warszawa 1995, s.62

Bardzo częstym zjawiskiem podczas trwającego trendu są korekty, czyli zjawisko, w którym cena chwilowo zmierza w stronę przeciwną do trendu. Taką sytuacją będzie krótkotrwały spadek ceny waloru podczas hossy lub tymczasowy wzrost podczas bessy. Najczęstszymi przyczynami korekt na rynku Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie są zmiany na europejskiej bądź amerykańskiej giełdzie, wydarzenia w kraju, ale także reorganizacja lub przejście konkretnej spółki. Dla doświadczonych inwestorów korekty często stanowią dobre okazje inwestycyjne, np. podczas bessy korekta wytwarza pomyślną sytuację na dokupienie akcji zanim cena ponowi wzrost i zwiększy wartość waloru. Korekty na rynku tworzą również sposobność na dywersyfikację portfela inwestycyjnego¹². Zjawisko korekty ujęte zostało w teorii Elliota obrazując je jako fale A, B, C.

Popularne formacje cenowe

Formacje cenowe to takie koncepcje wzorów cenowych, które poprzez charakterystyczną kombinację świec i swoją powtarzalność mają określony możliwy wpływ na dalszą sytuację ruchów ceny. Formacji cenowych jest wiele, zatem za przykład warto przyjąć najpopularniejsze i najprostsze warianty jakimi są Podwójne i Potrójne Szczyty, Podwójne i Potrójne Dno, Głowa i Ramiona, Odwrócona Głowa i Ramiona, Wzór Trójkąta, Klin, Flaga oraz Choągiewka.

Podwójne Szczyty na wykresie cenowym to sytuacja, w której cena dwukrotnie formuje wyże na podobnym poziomie tworząc tak zwany wzór prosty. Jeśli szczyty są na różnej wysokości należy sprawdzić czy są równoległe do podstaw wierzchołków, a wtedy powstaje wzór nachylony. Gdy dodatkowo powstanie trzeci wyż tworzy się formacja potrójnych szczytów. Analogicznie wygląda sytuacja z podwójnym oraz potrójnym dnem, jednakże wtedy cena trzykrotnie zniżkuje¹³. Te formacje najczęściej zwiastują zmianę trendu. Graficzny przykład podwójnego dna na przykładzie spółki Sanok RC S.A. ukazuje rysunek nr 5.

¹² Korekta na giełdzie, <https://www.gpwinforesta.pl/korekta-na-gieldzie-czym-jest-jak-rozpoznać/> [09.10.2021]

¹³ Formacje cenowe. Szczyty i dna. <https://www.liteforex.pl/blog/for-professionals/100-najskuteczniejszych-wzorow-wykresow-na-forexie/#h3> [dostęp 09.10.2021]

Rysunek 5. Formacja Podwójnego Dna na przykładzie spółki Sanok RC S.A.
Źródło: Opracowanie własne za pomocą platformy TradingView.

Głowa i Ramiona (RGR) to koncepcja cenowa podobna do Potrójnych Szczytów. Powstaje z połączenia potrójnego zwyżkowania ceny podczas trendu wzrostowego, jednakże jej charakterystyczną cechą jest to, iż środkowy szczyt zwany „głową” musi być wyższy niż „ramiona”, czyli wyżej po obu stronach. Niekiedy „ramiona” nie są równej wielkości, ale najistotniejsze, aby nie przewyższały „głowy”. Najniższe punkty pomiędzy szczytami połączone z linią trendu stanowią tzw. „linię szyi”, której przekroczenie przez wykres stanowi potwierdzenie Formacji. Formacja RGR podczas rosnącego trendu oznacza, że cena trzykrotnie testowała sposobność wzrostu, jednakże popyt jest za słaby, co zwiastuje nadchodzący spadek. Wzór ten łączy się nierozdzielnie z przytoczoną wcześniej teorią fal Elliota łącząc fale 5 z falą A, ponieważ sygnalizuje, że pojawi się korekta kończąca główny trend zwiastując odwrócenie ceny. Innym wariantem RGR jest Wzór Odwróconej Głowy i Ramion wersja, będąca potrójnym spadkiem ceny w dół w trakcie obecności trendu spadkowego. Zasady działania są niemalże identyczne jak w podstawowej formacji RGR, jednakże mowa tutaj o prognozie wzrostu ceny waloru. W obydwu formacjach istotnym elementem jest fakt, iż konieczne jest formowanie wzoru podczas trwającego, silnego trendu, aby nie zostały one błędnie zidentyfikowane¹⁴.

Kolejną omawianą formacją jest Wzór Trójkąta, który występuje w trzech wariantach: symetryczny, wzrostowy oraz spadkowy. Jest to kanał boczny wykazujący tendencję do zwężania się. Formacja ta sygnalizuje o możliwości wznowienia trendu istniejącego przed utworzeniem „trójkąta”. Trójkąty cenowe tworzą się ze zwężających linii wykresu. Aby formacja

¹⁴ Wzór RGR, <https://pl.tradingview.com/ideas/headandshoulders/> [dostęp: 10.10.2021]

była pełna jedna ze składowych linii trójkąta powstałego z połączenia szczytów oraz den powinna zostać przebita przez formujący się wykres. Do ustalenia wielkości potencjalnego wybicia należy odmierzyć odległość pomiędzy liniami trendu w punkcie rozpoczęcia formowania się danego Trójkąta, a otrzymana długość powinna być długością, którą pokona cena od momentu wybicia formacji¹⁵.

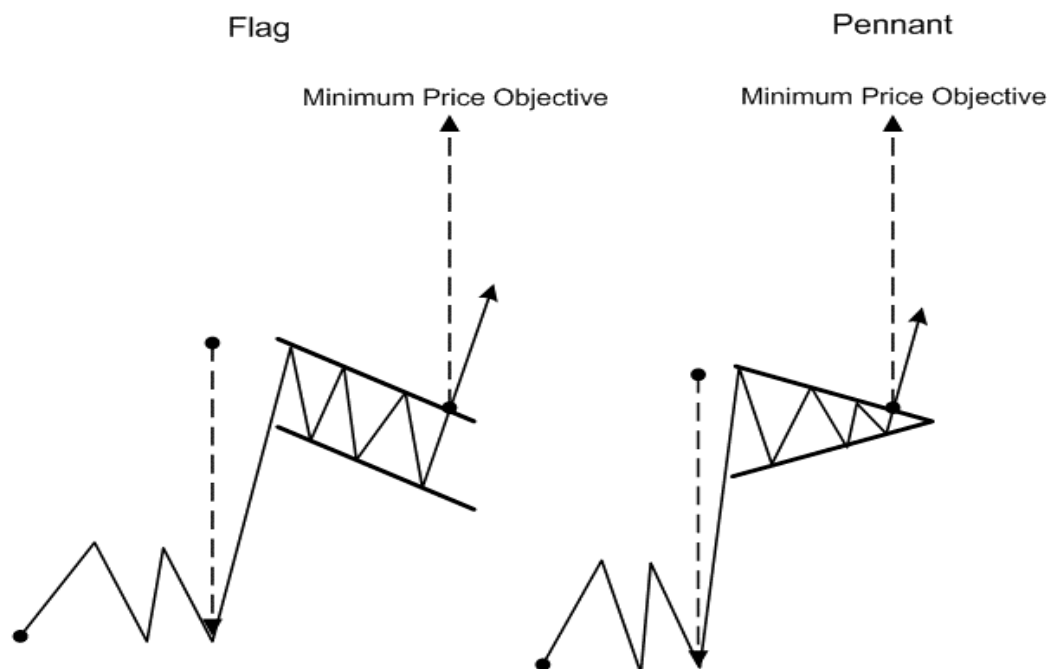
Formacją zbliżoną budową do Wzoru Trójkąta jest formacja Klina zwiastująca prawdopodobieństwo odwrócenia ceny, co oznacza, że jeśli Klin jest zniżkujący należy spodziewać się wzrostu ceny, natomiast jeśli Klin jest wyżkujący cena zacznie spadać. Wzór Klina jest o wiele większy od Wzoru Trójkąta, a jego uformowanie trwa o wiele dłużej, niekiedy zajmuje miesiące lub lata, w zależności od interwału czasowego wykresu. Do wyznaczenia Wzoru Klina należy odnaleźć na wykresie cztery punkty zwrotne, których połączenie daje dwie proste będące krawędziami formacji. W najczęstszych przypadkach do przebitcia formacji dochodzi około 30% przed końcem granic wyznaczonych na podstawie wyżej wspomnianych punktów, zaś po wybiciu formacji Klina bardzo często pojawia się korekta, po której następuje powrót ceny do właściwego kierunku¹⁶.

Ostatnimi omawianymi wzorami są Flaga oraz Chorągiew zapowiadające kontynuację trendu. Dwa zbliżone do siebie wzory cenowe przy idealnym odtworzeniu szablonu formacji cechują się aż 90% prawdopodobieństwem spełnienia prognozy. Zarówno Flaga jak i Chorągiew są formacjami krótkoterminowymi i kształtują się od trzech do czterech tygodni. Obydwie formacje muszą spełniać konkretne warunki, takie jak duży, niemalże pionowy impuls cenowy bez większych korekt, w późniejszej fazie tworzy się pochylony w stosunku do impulsu boczny kanał cenowy (równoległy w przypadku Flagi, zwężający się w przypadku Chorągwi), zaś w późniejszej fazie po przebitciu formacji nie później niż po upływie czterech tygodni wolumen rozpoczyna wzrost. Specyficzną cechą, którą posiada formacja Flagi jest to, iż powstały kanał

¹⁵ Formacje cenowe. Trójkąty. <https://www.xtb.com/pl/edukacja/formacje-cenowe-sredniozaawansowany> [dostęp 09.10.2021]

¹⁶ Formacja Wzoru Klina, <https://www.edukacjagieldowa.pl/gieldowe-abc/analiza-techniczna/narzedzia-analizy-technicznej/kliny/> [dostęp: 10.10.2021]

boczny nie może być odchylony o więcej niż 90 stopni w stosunku do linii trendu rozpoczynającej wzór. Koncepcje Flagi i Chorągwi w uproszczeniu przedstawia rysunek nr 6.

Rysunek 6. Przykład graficzny formacji Flagi oraz Chorągwi.

Źródło: <https://www.xtb.com/pl/edukacja/formacje-cenowe-sredniozaawansowany> [dostęp:10.10.2021]

Przykłady oraz zastosowanie podstawowych wskaźników i oscylatorów technicznych.

Celem usprawnienia analizy technicznej powstawały wskaźniki oraz oscylatory, które są narzędziami ułatwiającymi zidentyfikowanie trendu, punktów zwrotnych wykresu cenowego oraz nastrojów panujących na rynku na podstawie ruchów cenowych, a także pomagającymi podjąć decyzję dotyczącą wejścia lub wyjścia z transakcji jak i również opłacalności pozycji długiej lub krótkiej. Przyjmują formę linii, histogramu lub punktu, który nanoszony jest zazwyczaj na obszar wykresu i powstaje w oparciu o cenowe dane historyczne konkretnego instrumentu. Wskaźniki i oscylatory podzielić można ze względu na funkcję, jaką pełnią podczas analizy wykresów¹⁷. Obecnie w dobie komputeryzacji inwestorzy mają dostęp do wielu platform oferujących automatyczne i natychmiastowe naniesienie danych na wykres, jedynie należy prawidłowo dobrać parametry na podstawie strategii inwestycyjnej oraz waloru. W

¹⁷ Wskaźniki, <https://www.lynxbroker.pl/edukacja/popularne-wskazniki-analizy-technicznej/> [dostęp: 10.10.2021]

związku z dużym zróżnicowaniem oraz mnogością zastosowań tych narzędzi jako przykład zostaną przytoczone najbardziej powszechne oraz najprostsze narzędzia służące do analizowania wykresów giełdowych.

Przykład wskaźnika na przykładzie wykresu świecowego Sanok Rubber Company S.A.

Średnie kroczące są jednym z najprostszych i najpowszechniejszych wskaźników analizy technicznej służącym do weryfikacji aktualnego trendu oraz sygnalizowania pomysłów inwestycyjnych. Wskaźniki te są to średnie wartości cen, które wyznaczone są na podstawie założonego przez inwestora interwału czasowego, które formują linię podążającą za wykresem. Najczęściej spotykanymi typami średnich są prosta średnia krocząca (Simple Moving Average, w skrócie SMA) oraz wykładnicza średnia krocząca (Exponential Moving Average, w skrócie EMA). SMA jest to średnia arytmetyczna i służy do obliczania średniej wartości ceny bazując na szerokim okresie czasowym, a każdy kolejny punkt cenowy ma tę samą wartość, natomiast EMA jest bardziej „wrażliwa”, ponieważ skupia się na aktualniejszych danych odczytywanych z wykresu, zaś im odleglejsze dane, tym mniejszą posiadają wagę podczas analizy. Tak naprawdę jest bardzo wiele rodzajów średnich kroczących, dodatkowo mogą przybierać różne wartości, a także tworzyć rozmaite kombinacje wynikające z połączenia kilku wariantów. Okresy średnich kroczących używane do długo- i średnioterminowych analiz to najczęściej 21, 55, 100, 200 zaś gracze krótkoterminowi zazwyczaj posługują się wartościami 9 i 14, natomiast liczby te w uproszczeniu oznaczają jak zakres świec był ujęty przy wyliczaniu średniej (np. średnia z 21 dni)¹⁸. Przykład średniej kroczącej EMA o wartości 14 ilustruje wykres Sanok RC S.A. na rysunku nr 7.

¹⁸ Galant M., Dolan B., *Forex dla bystrzaków*, Helion, Gliwice 2010, s.214

Rysunek 7. EMA 14 na przykładzie Sanok RC S.A.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie platformy TradingView.

Przykład oscylatora na przykładzie wykresu świecowego Sanok Rubber S.A.

Oscylatory to druga grupa narzędzi służących do analizy technicznej. Są to specyficzne wskaźniki, które, jak wskazuje nazwa, oscylują pomiędzy wartościami w okolicach strefy równowagi wykazując podobieństwo do fali sinusoidalnej¹⁹. Przykładem jest Indeks Siły Względnej (Relative Strength Index, RSI), będący jednym z najpopularniejszych oscylatorów służących do ukazywania nadchodzącej korekty w stosunku do bieżącego trendu oraz wyszukiwania dywergencji względem wykresu ceny. Dywergencja jest to jedna ze strategii handlu polegająca na wyszukiwaniu rozbieżności pomiędzy wykresem ceny a danymi dostarczonymi przez oscylator. Ustawienie RSI wpłynie na to jak często inwestor otrzyma sygnały o wykupieniu bądź wyprzedaniu rynku, zaś podstawowym na wielu platformach i najczęściej używanym parametrem do ustawiania tego oscylatora jest 14, co oznacza, że narzędzie pokaże zakres z ostatnich czternastu świec. Należy pamiętać, że Indeks Siły Względnej samodzielnie nie jest najdokładniejszym sygnałem, i choć bywa pomocny należy doszukiwać się potwierdzeń także w pozostałych preferowanych wskaźnikach, jak między innymi EMA. Podczas analizy na przykładzie wykresu spółki Sanok Rubber Company wskaźnik Relative Strength Index o wartości 14 na interwale dniowym nie wykazał wyraźnej dywergencji w okresie od stycznia do października 2021 roku, jednakże w prosty sposób ukazuje zachowanie rynku w postaci wykresu liniowego podążającego za wykresem świecowym, co obrazuje rysunek nr 8.

¹⁹ Oscylatory, <https://businessinsider.com.pl/poradnik-finansowy/gielda-oscylatory-czym-sa-oscylatory-a-rynek-finansowy-co-warto-wiedziec/3e6gswh> [dostęp: 12.10.2021]

Rysunek 8. Wykres świecowy oraz oscylator RSI na przykładzie Sanok RC S.A.
Źródło Opracowanie własne na podstawie platformy TradingView.

Podsumowanie

Dziedzina analizy technicznej z upływem czasu przeszła ogromną transformację od skomplikowanych teorii, wzorów matematycznych i żmudnego studiowania wykresów, po w pełni usprawnione i z informatyzowane platformy oferujące narzędzia służące do szybkiego i wygodnego doglądania sytuacji na rynku kapitałowym opierające się na pierwotnych założeniach i teoriach, jednakże nieporównywalnie skracające cały proces. Wyszczególnione w artykule zagadnienia analizy technicznej ukazują na przykładzie spółki Sanok Rubber Company S.A. jak ponadczasowe i uniwersalne założenia mają teorie Charlesa Dow'a i Ralphi Elliota, oraz jak zbadane wcześniej zagadnienia tematu pomimo technologicznych udoskonaleń pozostają aktualne i niezmiennie. Rozpoznawanie formacji świecowych i cenowych, a także przemyślane korzystanie ze wskaźników tudzież oscylatorów stanowi doskonałą bazę do samodzielnej analizy technicznej, jednakże należy pamiętać, że wyżej wymienione pomoce analityczne powinny pozostać sugestią, nie zaś bezwzględnym wyznacznikiem do podejmowania działań inwestycyjnych. Bardzo ważne jest, aby zdobywać umiejętności praktyczne pozwalające nauczyć się unikać fałszywych sygnałów na giełdzie, ale również wykształcić przewagę myślenia racjonalnego nad emocjonalnym, aby postępować na korzyść portfela inwestycyjnego i poprzez umiejętne analizowanie rynku zadbać o jego dywersyfikację w celu zminimalizowania ryzyka straty.

Bibliografia:

1. Analiza techniczna. https://mfiles.pl/pl/index.php/Analiza_techiczna, [dostęp 06.10.2021]
2. Douglas M., W transie inwestowania - podbij rynek pewnością siebie, żelazną dyscypliną i postawą zwy-cięzcy, HELION, Gliwice 2014, s. 21-24
3. Formacja Wzoru Klina, <https://www.edukacjagiieldowa.pl/gieldowe-abc/analiza-techniczna/narzedzia-analazy-technicznej/kliny/> [dostęp: 10.10.2021]
4. Formacje cenowe. Szczyty i dna. <https://www.liteforex.pl/blog/for-professionals/100-najskuteczniejszych-wzorow-wykresow-na-forexie/#h3> [dostęp 09.10.2021]
5. Formacje cenowe. Trójkąty. <https://www.xtb.com/pl/edukacja/formacje-cenowe-sredniozaawansowany> [dostęp 09.10.2021]
6. Formacje świecowe, <https://www.xtb.com/pl/edukacja/formacje-swiecowe-intermediate> [dostęp: 09.10.2021]
7. Frost A.J., Prechter R.R.: Teoria fal Elliotta, Wig Press, Warszawa 1995
8. Galant M., Dolan B., Forex dla bystrzaków, Helion, Gliwice 2010, s.214
9. Korekta na giełdzie, <https://www.gpwinfostrefa.pl/korekta-na-gieldzie-czym-jest-jak-rozpoznać/> [09.10.2021]
10. Metody analiz rynku, <https://bossa.pl/edukacja/kurs-gieldowy/krotki-kurs-inwestowania-w-akcje/metody-analiz-rynku> [dostęp: 06.10.2021]
11. Murphy J., Analiza techniczna rynków finansowych, WIG-PRESS, Warszawa 1999, s. 21-23
12. Murphy J., Analiza techniczna rynków finansowych, WIG-PRESS, Warszawa 1999, s. 26
13. Nison S., Świece i inne japońskie techniki analizowania wykresów, Wig Press, Warszawa 1995, s. 19
14. Nison S., Świece i inne japońskie techniki analizowania wykresów, Wig Press, Warszawa 1995, s.62
15. Oscylatory, <https://businessinsider.com.pl/poradnik-finansowy/gielda-oscylatory-czym-sa-oscylatory-a-rynek-finansowy-co-warto-wiedziec/3e6gsw> [dostęp: 12.10.2021]
16. Sanok Rubber Company S.A., https://pl.wikipedia.org/wiki/Sanok_Rubber_Company [dostęp 08.10.2021]

17. Trzy fazy rynku, <https://www.gpwinfostrefa.pl/teoria-dowa-na-czym-polega-zalozenia/> [dostęp 07.10.2021]
18. Wskaźniki, <https://www.lynxbroker.pl/edukacja/popularne-wskazniki-analizy-technicznej/> [dostęp: 10.10.2021]
19. Wzór RGR, <https://pl.tradingview.com/ideas/headandshoulders/> [dostęp: 10.10.2021]